

Abbasova Sevda İslam qızı⁴⁶, Abdullayeva Səminə Sabir qızı⁴⁷

MƏNTİQİ – LİNGVİSTİK NORMALAR

Hər bir elm və fəaliyyət sahəsinin özünəməxsus məntiqi norması mövcuddur. Məsələn, fəlsəfənin, riyaziyyatın, təbiətşünaslığın və digər sahələrin hər birinin kökü məntiqə bağlı olsa da onların anlayışları bir-birindən fərqlənir. Ona görə də, məsələn, fəlsəfəyə aid məntiq dialektik məntiq, təbiətşünaslığa aid məntiq nisbi (qeyri-səlis məntiq), lingvistikaya aid məntiq mətni məntiq kimi səciyyələnir. Ayrı-ayrı elm və fəaliyyət sahələrinə aid məntiqi anlayışlar özünəməxsus məzmunla lingvistik məntiqdən fərqləndiyi üçün onların xarakter cəhətləri barədə müəyyən şərh verilməsinə ehtiyac vardır.

Məntiqşünas Mahir İsrailov məntiqin növlərinin aşağıdakılardan ibarət olduğunu göstərir:

- 1) semantik məntiq,
- 2) predikatlar məntiqi,
- 3) simvolik məntiq,
- 4) ehtimal məntiq,
- 5) qeyri-səlis məntiq.(1, s. 16)

Mahir İsmayilov məntiqin növlərini mühakimələrin (hökmlərin) xarakterinə görə aşağıda göstərdiyi kimi şərh edir:

Riyazi məntiq – ümumi məntiqdən elmi fikir və mülahizələrin işarə və simvollarla öyrənilməsidir. Bir çox alimlərin fikrincə riyazi məntiq predmetinə görə məntiqdir, metoduna görə riyaziyyatdır. Riyazi məntiq *formal məntiqin* bir çox problemlərini əhatə edə bilsə də onu tamamilə əvəz edə bilməz. Çünki riyazi məntiqin “dili” hər cür məzmunundan təcrid olunmuş formallaşdırılmış dildir. *Ənənəvi məntiq* isə təfəkkür fenomenini məzmunlu anlayış metodunun köməyi ilə tədqiq edir. Ənənəvi məntiq təfəkkürün formalarını konkret tədqiqat obyektini kimi öyrəndiyindən bu elmi bir çox kitablarda formal məntiq kimi də verirlər. Onun əsas işi formalaşdırma deyil, adi canlı dildə ifadə olunan adi anlayışlardır. Riyazi məntiq təfəkkürün forma və qanunauyğunluqlarının məzmununu və spesifik xüsusiyyətlərini heç vaxt aşkara çıxara bilməz (1, s. 19)

Buradan aydın olur ki, simvolik işarələr vasitəsi ilə formalaşan riyazi məntiq, əslində zahiri əlamətlərin müəyyənləşdirilməsi və sistemləşdirilməsi işinə xidmət etmişdir.

Həmid İmanov, Gülnarə Yusifova və Oqtay Hüseynlinin hazırladıqları “Məntiq” kitabında riyazi məntiqə aşağıdakı kimi izah verilir: “*Riyazi məntiq*” XIX əsrin ortalarından başlayaraq inkişaf etməyə başlayır. Bu inkişafın əsasında duran mühüm amillərdən birini “*riyazi subutlar*” anlayışına adekvat və tərif vermək tələbatı təşkil etmişdir. *Riyazi məntiqə* maraqlı *qeyri-evklid həndəsəsinin* təsiri altında daha da güclənmişdir. *Riyazi məntiq ənənəvi məntiqin* qanun və qaydalarını yeni tərzdə araşdırmağa və yüzlərlə həll edilməyən problemlərin həllinə imkan yaratdı. Belə ki, həm ənənəvi həm də riyazi məntiq nəticə hasil edən biliklər haqqında elmdir”(2, s. 21)

Buradan göründüyü kimi, riyazi məntiq zahirdə mövcud olan lakin sistemləşdirilməsinə ehtiyac yaranan anlayışların nəticələrinə görə ənənəvi məntiqlə yaxınlaşır. Ancaq ənənəvi məntiqdə daxili, gizli, ümumiləşmiş anlayışlar da vardır ki, bunlar hələlik riyazi üsulla formalaşdırıla bilməmişdir və “*rəqəmləşdirilməmişdir*”. Çünki riyazi məntiqdə əsas və aparıcı metod əyanilikdən ibarətdir. XX əsrin əvvəllərində anlayışların sistemləşdirilməsinə xidmət göstərən simvolik məntiq metodları tətbiq edilməyə başlamışdır ki, bu da əslində riyazi metodun və riyazi məntiqin inkişafında yeni bir mərhələnin başlanğıcı demək idi. Ancaq simvolik məntiq haqqındakı ideyaların formalaşması daha əvvəlki vaxtlarda mövcud olmuşdur. Həmid İmanovla müştərək yazılmış “Məntiq” kitabında göstərilir ki, “Hələ alman filosofu Q.V.Leybnits (1646-1716) *simvolik məntiq* haqqındakı ideyalarını XVII əsrdə irəli sürmüşdür. Leybnitsə görə əqli nəticələrimizi yaxşılaşdırmaq üçün yeganə vasitə onları riyaziyyatçılarda olduğu kimi əyani ifadə etməkdir. Leybnitsdən sonra riyazi məntiqin ilk sistemini C.Bul (1815-1864) yaratmışdır. XX əsrin əvvəllərində Q.Freqenin (1848-1925), Peanonun (1858-1932), B.Rasselin (1872-1970) riyazi məntiqə dair əsərləri nəşr olunur.

Azərbaycanda da riyazi məntiqlə əlaqədar müəyyən tədqiqat və metodiki işlər görülmüşdür. Riyazi-simvolik metodlardan istifadə edilməsinə görə müasir məntiq ənənəvi məntiqdən fərqlənir. Lakin müasir məntiqdə ənənəvi məntiqin bütün nailiyyətləri və problemləri saxlanılır”(2, s. 21)

Formal məntiq idrakda təfəkkürün rolundan və əhəmiyyətindən bəhs edir. Formal məntiq *dialektik məntiqin* təməlidir.

Mahir İsrailov yazır ki, “Dialektik məntiq dialektik təfəkkür və dialektik metod nəzəriyyəsi kimi yüz ildən artıq mövcuddur. Bu elm məntiqi biliklərin inkişafında ən yüksək mərhələdir və elmi-nəzəri idrakın günbəgün artan bütün tələblərinə cavab verə bilər. Dialektik məntiq təfəkkürün həqiqətə nail olmağın silahı kimi öyrənir. Sosial gerçəkliyin elə bir sahəsi yoxdur ki, orada dialektik məntiqin metodlarından, prinsip və qanunlarından istifadə olunmasın.

Dialektik məntiqin qanunları varlığın bütün sahələrində (təbiətdə, cəmiyyətdə, təfəkkürdə) fəaliyyət göstərir, lakin bu sahələrin hər birində özünəməxsus təzahür edir. Dialektik məntiq də dialektika qanunlarının təfəkkürdə təzahürünün spesifikliyini aşkara çıxarır”(1, s. 25)

Dialektik məntiqin qanunları bunlardır: əksliklərin vəhdəti və mübarizəsi; kəmiyyət dəyişmələrinin keyfiyyət

⁴⁶ Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin dosenti

⁴⁷ Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin müəllimi

dəyişmələrinə və əksinə keçməsi; inkarı inkar qanunu.

Qeyri-səlis məntiq. Aristotelin binar məntiqindən fərqli olaraq burada mütləq mənada nə varsa hamısı hamısı inkar olunur. (Məsələn, Bütün qayıqlar ağdır. Bu qayıqdır. Deməli bu ağdır). Qeyd olunur ki, mütləq mənada ağ, qara rəng yoxdur. Ağ və qara arasında müxtəlif rəng çalarlıqları vardır. Yaxud “Cavan” və “qoca” anlayışları arasında da müxtəlif çalarlar vardır. Bu baxımdan yanaşdıqda qeyri-səlis məntiq hər şeydən əvvəl mühakimələrimizin kompüterdə olduğu kimi qeyri-dəqiq əlaqəsidir. Qeyri-səlis məntiq anlayışı geniş və məhdud mənada işlədilir. Məhdud mənada qeyri-səlis məntiq mühakimələrin modelinin qurulmasına yönəldilmiş qeyri-dəqiq, təxmini sxemdir. Sözün geniş mənasında qeyri-səlis məntiq dəqiq sərhədləri olmayan sinirlər nəzəriyyəsi, başqa cür deyilsə qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsidir. (5, s. 215.)

Qeyri-səlis çoxluqlar nəzəriyyəsinin təməlini zahirlə batin arasındakı görünməyən əlaqələr təşkil edir. Bu görünməyən gizli əlaqələrin açılması təkcə poeziyada cümlə məntiqinin təyin olunması ilə kifayətlənmir. Eyni zamanda gizli çoxluqlar arasındakı əlaqə və münasibətlərin açılması bəşər cəmiyyətinə mənfəət gətirən böyük kəşflərin açılmasına səbəb olur. Məsələn, ümumdünya cazibə qanununun kəşfi, atomun kəşfi, nisbilik nəzəriyyəsinin meydana gəlməsi, informasiya texnologiyalarının inkişafı, daimi enerji mənbələrinin axtarışı, atomun parçalanması və sintezinin sirlərinin tapılması görünməyən çoxluqların daxili əlaqəsinin öyrənilməsi ilə bağlıdır. (4,s.330-331.) Təəccüblü deyildir ki, zahir və batin arasındakı bu əlaqələr böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin poetik yadigarlarında öz parlaq nümunəsini tapmışdır. Füzuli fizik deyildir. Ancaq onun zəngin intellekti Qurani Kərimə dərindən bələd olması sayəsində bu mühüm kəşflərə işıq yolu açmışdır. Çox təəssüf ki, bu duyumlar sonrakı vaxtlarda islam ümmətinə yox, başqa xalqların nümayəndələrinə müyəssər olmuşdur. Ancaq onu da unutmamaq olmaz ki, zahir və batin arasındakı çoxluqların əlaqəsi beynəlxalq informasiya texnologiyalarının inkişafına böyük təkan vermiş qeyri-səlis məntiqin kəşf olunması əslən Azərbaycandan olan dünya şöhrətli alim Lütfizadənin adı ilə bağlıdır. Batinin dərk olunmazlığı barədəki fikir ona görə yaranmışdır ki, o adi gözlə, hiss və idrakla aşkar edilə bilmir. Biz zahiri görürük, duyuruq və onun haqqında fikir söyləyirik. Ancaq bu o demək deyildir ki, zahirlə batin arasında kəskin sədd vardır və bu səddi keçmək mümkün deyildir.

Qurani-Kərimdə qeybin Allaha məxsus olduğunu və dünya həyatının insanlara sınaq üçün verilməsini təəssüm etdirən ayələrin mövcud olduğunu nəzərə alsaq (Bəqərə, 155, 212, 214), Ali-İmran 140, 142, 166, 179, 186; Maidə 48; Ənam 42, 53, 70, 130, 165) deyə bilərik ki, Allah insanlardan heç nəyi əsirgəməmişdir. Yer üzünü və kainatı onların üzünə açıq etmişdir. Buna görə də kainat insan üçün qapalı bir mühit sayılmamalıdır. Müasir dünyanın böyük kəşfləri də görünən və görünməyən daxili əlaqələrinin açılması təməlinə söykənir. Yazılı dil ilə onun reallıq vasitəsi olan şifahi dil aktı arasındakı əlaqələrin nizamlanması da zahiri və daxili əlaqələrin qarşılıqlı münasibətlərinin müəyyən olunması ilə bağlıdır. Bu qarşılıqlı əlaqələrin açılması son nəticədə nitq mədəniyyətinin normalarının tənzimlənməsinə, təkmilləşdirilməsinə, sistemləşdirilməsinə və stabilləşdirilməsinə xidmət göstərir.

3. Məntixili məntiq

Məntixili məntiqin ifadəsi ana dilinin dərin məna incəlikləri ənənəsinin həm qədim və həm də zəngin olmasının göstəricisidir. Mətni məntiq dəqiqlik, konkretlik və arqumentlilik mənasında məntiqi kateqoriyaların ümumi müddəalarının tələbləri hüdudunda anlaşılıqdır. Bununla birlikdə mətni-semantik məntiqin özünəməxsus ölçüləri vardır. Mətni mənalar insanların həyatında uzun zamanlar ərzində baş vermiş ictimai hadisələrin ümumiləşmiş, orijinal fikir və düşüncə süzgecindən keçmiş ənənələri bazasında sabitləşən anlayışlarından ibarətdir. Bunlar daha çox məcazlarda, frazeologizmlərdə, atalar sözləri və zərbi-məsəllərdə, həmçinin bədii nümunələrdə öz parlaq təəssümünü tapır.

Məcəzlərdə mətni məna və norma

Məcəzləşmə sözyaratma prosesinin bir tərkib hissəsini təşkil edir. Məcəzləşmə yolu ilə sözyaratma dildə sözyaradıcılığın ən qədim mərhələsinə aiddir. Məcəzi yolla o zaman sözyaratma prosesi baş verir ki, artan anlayışları ifadə etmək üçün söz modeli olmasın. Məcəzləşmə yolu ilə yaranan sözlərdə struktur model eyni olduğu üçün onlar omonimlərə çevrilir. Omonimliliyin baş verməsi dildə söz modelinin məhdudluğu və kasadlığı mərhələsinin göstəricisi olsa da bir tərkibə bir neçə müxtəlif mənənin sığdırılması intellektual inkişafın nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Bu o deməkdir ki, ilkin mərhələdə insanların ictimai həyat haqqındakı düşüncələri və ətraf aləm barəsindəki qavrayışları çevikliyə görə söz modelindən irəliyə getmişdir. Sonrakı mərhələlərdə isə söz modelinin formalaşması üçün yeni perspektivlər və mənbələr yaranmaqla artıq omonimləşmə prosesi öz aktivliyini itirməyə başlamışdır. Səlim Cəfərov yazır ki, “Dilimizdə leksik yolla sözlərin yaranma prosesini də sözlərin çoxmənalılıqdan olmonimləşməyə doğru inkişafı əsas rol oynayır. Bu hadisə hər şeydən əvvəl dilin öz daxili aləmində baş verir və belə prosesdə onun əsas lüğət fonduna məxsus sözləri iştirak edir”(3, s. 147).

Omonimlərin yaranma şəraiti isə köhnə dialektik materializm şərtlərinə uyğun şəkildə aşağıdakı kimi, bir qədər də mücərrəd şəkildə izah edilir: “Feillərdə çoxmənalılıqdan keçərək omonimləşmə prosesi ilə yeni leksik vahidlərin yaranması o zaman fəal bir şəkildə özünü göstərir ki, hərəkətlə onu icra edən əşya arasında olan münasibət yəni hərəkətlə materiyanın vəhdəti formal cəhətdən öz varlığını saxlamış olur. Bu zaman eyni fonetik tərkibə malik olan söz müxtəlif şəraitdə həm əşyanı, həm də hərəkəti bildirmək xüsusiyyəti kəsb edir: *saç*(maq) – feil, *saç*(isim), *köç*(mək) – feil, *köç* – isim, *düz*(mək) – feil, *düz* – isim, sifət, *zərf*” (3, s. 147).

Məcəzləşmədə substantivləşmə, atributivləşmə və adverbiallaşma yolu ilə baş verərək müəyyən anlayışların bir tərkibə daxil edilməsini şərtləndirmişdir. Substantivləşmə yolu ilə isimlərdə ümumilikdən xüsusiyyə keçid baş verərək heyvan, quş, bitki adları şəxs bildirən adlara çevrilmişdir: *ceyran-Ceyran, maral-Maral, tərən-Tərən, göyərçin-*

Göyərçin, kəklik-Kəklik, qızılgül-Qızılgül, yasəmən-Yasəmən, səməngül-Səməngül.

Substantivləşmə yolu ilə həmçinin, sifətlər isim yerinə keçir: *Gözəl* (sifət) *Gözəl* (isim – ad), *qoca* (sifət), *Qoca* (ad).

Atributivləşmə yolu ilə sifət mənalı sözlər isimləşir: *Göy* (rəng), *göy* (səma), *sarı* (rəng), *Sarı* (isim, ad, qoşma), *qara* (rəng), *Qara* (isim- qorxu, ad).

Adverbiallaşma yolu ilə başqa nitq hissələri zərfə keçir: *iti* (sifət), *iti* (zərf), *cəld* (sifət), *cəld* (zərf), *yeyin* (sifət), *yeyin* (zərf).

Məcəzləşmə yolu ilə bir tərkibindəki əlavə məna ifadəsi mürəkkəb quruluşlu sözlərdə də müşahidə olunur. Bunların bir qismi bənzətməyə, əlamətə və ya funksiyaya görə formalaşsa da digər qismi öz anlayışı daxilində oxşar mənalı bildirir. (3, s. 207-209). Birinci qism sözlərdə məcəzləşmə omonimlərinə başlayıb müstəqilləşməyə doğru inkişaf yolu keçmiş, ikinci qism sözlərdəki məcəzlilik isə sinonimlilik yaratmaq keyfiyyəti qazanmışdır. Bunlara aid aşağıdakı kimi nümunələri misal göstərmək olar:

a) *omonimlikdən müstəqilliyə keçmiş sözlər*

Bənzətməyə, oxşarlığa və funksiyaya görə formalaşan sözlər xüsusi ad müəyyənləşdirilə bilməyən nominasiyalardan ibarətdir. Belə adlara aid xüsusi söz modeli yaradıla bilmədiyindən onların motivi bənzətmə və oxşatma əsasında müəyyən edilmişdir. Azərbaycan dilində bu qəbildən olan aşağıdakı kimi adlar vardır:

Quş adları: ağacdələn, balıqdan, qarabatdaq, haqaquyruq (qaranquş), *qızılquş, qılquyruq* (çöl ördəyi), *dəvəquşu, sarıköynək, göyərçin* (göy quşu).

Bitki adları: maldili, çobanyastığı, quzuqulağı, yolotu, dəvədabanı, qazayağı, quşəppəyi, quşyemi, itburnu, qarabaşaq, keçiməməsi (üzüm).

Heyvan adları: qulağıkəsik (çoban iti), *qaramal* (inək), *sünbülqıran*, (kəsəyən) *şələquyruq* (tülkü), *ağzıqara* (canavar).

Həşərat adları: qarafatma (böcək), *qırxayaq, danaburnu, danadışi* (həşərat növləri), *çənbərquyruğu* (əqrəb).

Xəyali adlar: qaraçuxa (kabus), *qulyabanu* (şeytan), *eyməğiz* (şeyatin), *qaratoxmaq* (cadugər), *palazqulaq* (əcinnə), *qəlyanbolğaz* (şeytan).

Əşya adları: boşqab, əlüzüyyan (məişət ləvazimatı), *ayıbalası* (kərpic), *ayaqqabı* (geyim).

b) *məcəzləşmədən sinonimliyə keçən sözlər*

Belə sözlər daha çox insan və ətraf mühit münasibətləri əsasında formalaşmış dil vahidlərindən ibarətdir. Bunlara aid aşağıdakı kimi nümunələri misal göstərmək olar:

İnsana aid xarakter bildirən sözlər:

Ağsaqqal, ağbirçək (ehtiram göstərilən şəxs), *ağzıbərk, ağzibütöv* (etibarlı), *ağziyəri* (narazı), *ağziyəvə* (şərçi), *ağziyyəlli* (yekəxana), *ağzıgöyçək* (sözbaz), *ağciyəri* (qorxaq), *başışağı* (sakit, dinc), *başiboş* (key), *başısoyuq* (etinasız), *boynuburuq* (çarəsiz), *boşboğaz* (çərənci), *qanıqara* (kefsiz), *qanışirin* (səmimiyyətli), *qaradınməz* (küsülü), *qarınculu* (çoxyeyən, doymaz), *göziyaşlı* (ayırq), *göziyaşlı* (hüzünlü), *günüqara* (bədbəxt), *öliyəvə* (zəif), *soyuqqanlı* (etinasız), *söziyütöv* (etibarlı), *üzüboz* (adamayovuşmaz), *güniyəğ* (xoşbəxt), *malbaş* (key, qanmaz), *üzüdüyük* (etibarsız), *ürəyiyumşaq* (həlim), *ürəyidaş* (sərt), *xeyirsöyləməz* (uğursuz), *cingöz* (cüvəlləği), *əliyəvə* (səxavətli), *ayağıyüngül* (uğurlu), *əligödək* (xəsis), *əliuzun* (tamahkar), *ityeməz* (çirkin, idbar), *yelbeyin* (düşüncəsiz), *göziyüqırıq* (qorxaq).

İnsan və ətraf mühit münasibətlərinə aid sözlər:

Gözaltı (sevgili), *gözəgəlimli* (göyçək), *gözəgörünməz* (qeyb), *ömür-gün* (həyat), *ört-basdır* (gizlin), *sıxma-boğma* (qorxu), *çənə-boğaz* (mübahisə), *çörəkpuşu* (sədaqə), *çaypuşu* (rüşvət), *canıyanan* (həmdərd), *canıraq* (irigövdəli), *qoruq-qaytaq* (hədd), *daşbaş* (xərclik, qazanc), *dəyər-dəyməz* (ucuz), *duzəgələn* (adlanan), *durnagöz* (şəffaf), *əliyalın* (silahsız), *ayağıyalın* (yoxsul), *it-qurd* (mərdüməzar), *boynuyoluq* (yoxsul, ağ-yalavac), *boğazadöymə* (ac), *qarasəqqal* (ehtiram edilən cavan), *qənbərquşu* (xoşagəlməzlik), *südəməz* (körpə), *qaranəfəs* (xeyirsöyləməz), *qapıbir* (üzbəüz).

Mənalarda zahiri məna nominativ normadır, daxili mənalı isə həm omonimlikdən müstəqilliyə keçid həm də sinonimyaratma normasıdır. Bu normalar nitq prosesində zaman-zaman, formalaşdığı üçün ümumdil əhəmiyyətli olmaqla ənənəvi xarakter daşıyır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1. İsmayilov M. Məntiq. Bakı, Turan evi, 2005, s. 16.
2. İmanov H., Yusifova G., Hüseyinli O. Məntiq. Bakı, Dərələyəz, 2010, s. 21.
3. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dili. Bakı, Maarif, 1970, s. 207-209.
4. Yusifov M. Füzulinin söz dünyası. Bakı, Elm və təhsil, 2011, s. 329.
5. İsmayilov M. Məntiq terminlərinin izahlı lüğəti. Bakı, MBM, 2007, s. 215.

Açar sözlər: məntiq elmi, riyazi məntiq, qeyri-səlis məntiq, formal məntiq, dialektik məntiq, mətni məna, norma, məcaz,

Xülasə

Məqalədə hər bir elm sahəsinin özünəməxsus məntiqi normaları haqqında danışılır. Qeyd olunur ki, fəlsəfəyə aid məntiq dialektik məntiq, təbiətşünaslığa aid məntiq nisbi (qeyri-səlis məntiq), linqvistikaya aid məntiq mətni məntiq kimi səciyyəlidir. Məqalədə mətni-semantik məntiqin özünəməxsus ölçüləri şərh olunur. Göstərilir ki, mətni mənalı insanların həyatında baş vermiş ictimai hadisələrin ümumiləşmiş, orijinal fikir və düşüncə süzgecindən

keçmiş anlayışlarından ibarətdir. Bunlar daha çox məcazlarda, frazeologizmlərdə, atalar sözləri və zərbi-məsəllərdə, həmçinin bədii nümunələrdə öz parlaq təcəssümünü tapır.

LOGICAL LINGUISTIC NORMS

SUMMARY

The article discusses the specific logical norms of each field of science. It is noted that philosophical logic is characteristic of dialectical logic, with respect to natural science logic - relatively (fuzzy), and linguistic logic - for a linguistic text. The article describes the peculiar dimensions of the logic of text-semantic logic. It is shown that the meaning of the text is a generalized understanding of social events that went through the thinking of what is happening in people's lives. Most often they are found a brilliant embodiment of metaphors, phraseological units, proverbs and riddles, as well as literary examples.

ЛОГИЧЕСКИЕ ЛИНГВИЧЕСКИЕ НОРМЫ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются конкретные логические нормы каждой области науки. Отмечено, что философская логика характерна для диалектической логики, в отношении естественнонаучной логики - относительно нечеткой, а лингвистическая логика - для языкового текста. В статье описаны своеобразные измерения логики тексто-семантической логики. Показано, что смысл текста - это обобщенное понимание социальных событий, которые прошли через мышление, оно происходит в жизни людей. Чаще всего их находят в блестящем воплощении метафор, фразеологизмов, пословиц и загадок, а также литературных примеров.

Rəyçi: dos. E.Vəliyeva